

Beleidsplan belevings- en ontmoetingsweefsel

Groep Dilbeek

©Lander Loeckx

Dilbeek zet in op kwalitatieve vrijetijdsbeleving in publieke ruimte

Waarom?

Dilbeek kiest voor de inrichting van kwalitatieve en duurzame publieke ruimte. Daarom werkte Dilbeek een beleidsplan 'Belevings- en ontmoetingsweefsel' uit: één heldere visie en strategie op de inrichting van publieke buitenruimte binnen de gemeente. Dit beleidsplan is het resultaat van een uitgebreid intern traject, waarbij alle betrokken diensten mee aan tafel zaten.

Publiek ruimte

Vrijetijdsplekken in Dilbeek vormen een schakel in een uitgebreid netwerk van publieke ruimtes. Elk onderdeel hiervan is met elkaar verbonden en vormen samen één groot weefsel van plekken en wegen. Van riolering tot groenaanplant, van verkeertechnische elementen tot het vrijetijdsniveau... Cruciaal is dat dit volledige weefsel toegankelijk is voor elke burger én dat de inrichting ervan is afgesteld op de noden en behoeften van de burger. Publieke ruimte biedt namelijk plaats aan diverse acties van het openbare leven, die op elkaar afgestemd worden (van bushaltes tot speelpleintjes en eventlocaties ...).

Belevings- en ontmoetingsweefsel

In dit beleidsplan spreken we van de ontwikkeling van een belevings- en ontmoetingsweefsel in Dilbeek. Hiermee leggen we de link naar de term speelweefsel: een netwerk van publieke plekken en verbindingen die betekenis hebben voor kinderen, maar eveneens een netwerk van formele en informele speelplekken met daartussen veilige en aantrekkelijke verbindingen. We breiden de naam uit tot belevings- en ontmoetingsweefsel, want samen buitenruimte **belev**en en actief **ontmoeting** stimuleren zijn de twee centrale functies in dit beleidsplan.

BELEVING IN EN VAN RUIMTE

Publieke ruimte kan je beleven op diverse manieren: via natuur, spelen, sport, erfgoed, toerisme, lokale economie, ... maar ook rust, ontspanning, experiment, engagement opnemen en het organiseren van activiteiten kan hier plaatsvinden.

Hoe pakken we dit aan?

- Door diverse belevingsvormen te combineren en verweven, zowel met een permanent als tijdelijk karakter
- Door in te zetten op passieve beleving van publieke ruimte
- Door een goede balans tussen veiligheid en vrijheid, avontuur en experiment na te streven

ACTIEF STIMULEREN VAN ONTMOETING

We richten publieke ruimte ook gericht in om ontmoeting te stimuleren: ontmoeting tussen verschillende gebruikers, generaties en doelgroepen. Op die manier kan elke burger deze publieke ruimte ten volle benutten en er zich ontplooiën.

De noden van kinderen en jongeren krijgen extra aandacht: we zorgen ervoor dat zij letterlijk de ruimte krijgen om (zichzelf) te zijn in de publieke ruimte.

Waar willen we naartoe met de publieke ruimte?

Om tot een ideale spreiding en realisatie van de belevings- en ontmoetingsruimte in Dilbeek te komen, werkten we aan zeven concrete beleidslijnen die de rode draden vormen van dit beleidsplan. Deze zeven beleidslijnen zijn als het ware de filter voor nieuwe (kleine of grote) ruimteprojecten met een impact op vrijetijdsbeleving: past een nieuw idee binnen een van deze beleidslijnen? Dan gaan we hiermee aan de slag!

7 BELEIDSLIJNEN

DIE SAMEN HET TOEKOMSTIGE BELEVINGS- EN ONTMOETINGSWEEFSEL VORMGEVEN

1

We realiseren één formele belevings- en ontmoetingsplek op schaalniveau van elke deelgemeente.

WAT BETEKENT DIT?

Elke deelgemeente heeft één plek die inzet op beleven en ontmoeten en maximaal aantrekkelijk én toegankelijk is voor alle gebruikers. Deze plek is niet per se gelegen in een kern, maar bedient wel de hele deelgemeente.

In de landelijke deelgemeentes versterken we de landelijke beeldkwaliteit door een natuurlijke, groene en duurzame inrichting. In de grootste deelgemeentes met een hoogdynamisch karakter kiezen we voor een ruime combinatie van belevingselementen en aangepaste toegang van paden en uitrusting.

2

We realiseren kwalitatieve buurtgerichte terreinen of satellietplekken over het hele grondgebied.

WAT BETEKENT DIT?

Buurtgerichte terreinen, die meer zijn afgesneden van de kern van een deelgemeente, richten we in als satellietplekken in rand- en woonwijken. Op deze semi-centrale plek wordt de inrichting afgestemd is op de spreiding van belevingsfuncties in de nabije omgeving. Deze satellietplekken hebben vaak een speelpleinkarakter, met beleving voor kinderen, jongeren en gezinnen, of versterken bestaande sportsites met andere belevingsvormen.

3

Tieners krijgen voldoende plekken, ingericht op hun maat.

WAT BETEKENT DIT?

We zorgen voor een of meerdere (hang)plekken per deelgemeente waar tieners zich thuis voelen. Dit kan op bestaande plekken waar jongeren zich thuis voelen of geïntegreerd op andere belevings- en ontmoetingsplekken. We zetten in op een betere en onverharde inrichting op hun maat.

4

Actief kansen zoeken en creëren voor gedeelde, groene buitenruimte.

WAT BETEKENT DIT?

We zoeken kansen voor het openstellen en vergroenen van bestaande private en openbare buitenruimte. Nieuwe publieke buitenruimte creëren is mogelijk via het (gedeeltelijk) openstellen van private gronden en via gedeelde (school) infrastructuur. Op die manier maken we van bestaande (groene) zones extra buitenruimte voor de Dilbekenaar.

Specifiek zetten we actief in op het vergroenen van speelplaatsen. Speelplaatsen zijn de plekken bij uitstek waar kinderen dagelijks het meest buiten spelen. Deze dagelijkse speelplekken voor kinderen willen we waar mogelijk ontharden en vergroenen. Op die manier worden speelplaatsen fijne, groene en avontuurlijke speelzones voor alle leerlingen.

5

Kansen scheppen via tijdelijke inrichting.

WAT BETEKENT DIT?

Uit de ervaring met zomerspeelplekken leren we dat tijdelijke inrichting van publieke ruimte kansen scheidt. Daarom blijven we actief inzetten op zomerspeelplekken, volgens volgende criteria:

- Bij de planning van het (her)inrichten van een plek in het weefsel maakt een tijdelijke inrichting als zomerspeelplek vast deel uit van het plannings- en ontwerpproces. Op die manier testen we tijdelijke uitrusting op de plek en maken we een eerste contact met de buurt.
- Enkele locaties met grote actieradius vormen de vaste basis voor de zomerspeelplekken: deze locaties komen met vaste prik terug in de zomerspeelplekcyclus (niet per se jaarlijks).
- Toeristische trekpleisters met potentieel grote actieradius (m.n. door netwerk van wandel- en fietspaden, zomeractiviteiten, uitbatingen) zijn eveneens kanshebber voor een zomerspeelplek.
- Bij concrete noden in een buurt zetten we tijdelijke inrichting in om tegemoet te komen aan de wisselende noden van een buurt. We focussen op de thema's kunst, educatie en innovatie om mee aan de slag te gaan.

6

We richten prikkelende passageplekken in voor fijne vrijetijdsbeleving onderweg.

WAT BETEKENT DIT?

We zoeken passageplekken waar veel wandelaars, fietsers en toeristen langskomen om kleine, natuurlijke speelprikkels, sportelementen en verblijfsplekjes inrichten. Deze plekken zijn gelegen nabij hotspots langsheen (trage) wegen. Door zitelementen en kleine speel- en beweegaanleidingen toe te voegen aan hoeken en kantjes, lokken we voorbijgangers voor een kort pauzemoment of afleiding onderweg.

Dit koppelen we aan de actie uit het Klimaatplan waarbij Dilbeek zich engageert op aangename schaduwplekjes en toegankelijk groen te voorzien over het hele grondgebied. Aan dit uitgangspunt koppelen we graag het voorzien van speelaanleidingen en zitzones, zodat buurtbewoners steeds op wandelafstand verschillende fijne groene zones met een kleine beleving vinden.

We voegen extra sport- en beweegprikkels toe aan terreinen en passageplekken waar vandaag gesport wordt. Langsheen bestaande loop- en fietsroutes, maar ook op andere passageplekken langs (trage) wegen. Zo dagen we de (individuele) sporters uit met sportieve tussendoortjes en stimuleren we breedmotorisch bewegen bij jong en oud.

7

We blijven zoeken naar nieuwe kansen om het weefsel uit te breiden.

WAT BETEKENT DIT?

We staren ons niet blind op gekende, bestaande ontmoetingsplekken, maar blijven zoeken naar nieuwe kansen en nieuwe locaties om bovenstaande uitgangspunten te realiseren op basis van een goede spreiding van functies over het hele grondgebied. Bij realisatie van nieuwe woon- of ruimtelijke ontwikkelingen wordt voldoende buitenruimte voorzien als gemeenschappelijke publieke ruimte voor de buurt. Maar ook de vele gemeentelijke eigendommen op het grondgebied waar tot op vandaag nog geen of nauwelijks inrichting is gerealiseerd, bieden nieuwe kansen voor het belevings- en ontmoetingsweefsel.

Inrichtingsprincipes

Aan welke criteria moet (ver)nieuw(d)e publieke ruimte voldoen om 'ideaal' te zijn? We houden dit ideaaltypet voor ogen bij de start van elk nieuw ruimteproject en proberen we deze inrichtingsprincipes zo goed mogelijk te benaderen.

Bereikbaarheid

VERBINDEN & VERPLAATSEN

Een veilig netwerk van verbindingen vormt de basislaag van het belevings- en ontmoetingsweefsel.

Een kwalitatieve basisinfrastructuur herken je aan een goed uitgerust mobiliteitsnetwerk met veilige wegen, fietspaden en oversteekplaatsen, een uitgebreid trage wegennetwerk, veilige schoolomgevingen en uitgebouwd openbaar vervoer op maat van jong én oud; én is de voorwaarde voor een goede bereikbaarheid. Door zo'n goed uitgeruste, kwalitatieve topklaag verhogen we de bereikbaarheid van de vele plekken in het belevings- en ontmoetingsweefsel en garanderen we een veilige verplaatsing voor elke gebruiker van publieke ruimte.

SPREIDEN VAN FUNCTIES

We kiezen voor een spreiding van plekken en functies doorheen het belevings- en ontmoetingsweefsel. Dit wil zeggen dat verschillende functies worden ingepland op plekken, afhankelijk van hun directe omgeving en in relatie tot andere plekken in de buurt. Op die manier worden functies gespreid over het grondgebied en verhoogt de bereikbaarheid voor burgers.

WELKOM ZIJN & VOELEN

Maar bereikbaarheid betekent eveneens dat elke burger publieke ruimte kan bereiken én beleven, zonder hinder door (*fysieke, mentale, sociale, financiële*) drempels. Door het overstijgen van deze drempels bieden we iedere burger een kwalitatieve ruimtebeleving aan, waar elke gebruiker zich veilig en welkom voelt.

Duurzaamheid x kwaliteit

ONTWERP & ONDERHOUD

We streven naar een kwaliteitsvolle en duurzame ontwikkeling van de publieke ruimte in Dilbeek. Bij ontwerp en inrichting staan de kwaliteit, duurzaamheid, klimaat én veiligheid van de ruimte voorop.

Een duurzame insteek is zowel van toepassing bij het ontwerp en de inrichtingskeuzes van publieke ruimte, als bij het beheer en onderhoud ervan. Zo hebben we aandacht voor klimaatbestendige inrichting en keuze voor duurzame materialen.

Onderhoud en keuring van publieke ruimte staan hoog op de agenda. Dit heeft zowel verband met het gestructureerde onderhoud en controle van speel- en sporttoestellen, als met de toegankelijkheid van trage wegen doorheen het jaar. Bij de inrichting van plekken zorgen we voor een onderhoudsvriendelijke (groen)aanpak.

ECO-EDUCATIE

We zetten actief in op verschillende vormen van natuurbeleving in nieuwe ontwerpen en het optimaal vergroenen van speelruimte. Dit doen we o.m. door meer gebruik van natuurlijke elementen en speelnatuur, vormen van waterbeleving, diversiteit in reliëf en ondergrond om zones te creëren, vormen van natuureducatie, etc. Op die manier dagen we gebruikers uit via nieuwe, natuurlijke (spel)prikkels en breiden we de avontuurlijke speelruimte uit.

Multifunctioneel & flexibel

Het multifunctioneel inrichten van publieke ruimte stimuleert een gedeeld gebruik door verschillende doelgroepen én voor diverse functies en belevingsvormen. Dit gaat zowel over een doordacht ontwerp waarbij we zowel rekening houden met bestaande gebruiksvormen, als over een slimme inzet van materialen en keuze van elementen.

We zorgen ervoor dat gebruikers op een comfortabele manier in publieke ruimte kunnen vertoeven. Enerzijds door het voorzien van voldoende zit- en rustplekken, anderzijds ook door het aanbieden van plekken voor picknick, wijkactiviteiten en evenementen.

Noden en behoeften veranderen doorheen de tijd, daarom houden we rekening met een bepaalde flexibiliteit van publieke ruimte, zowel in tijd als in ruimte. Wanneer publieke ruimte flexibel ingericht wordt, kan ze meegroeien met wisselende noden van inwoners en veranderingen in het publieke ruimte-weefsel.

We verkiezen publieke ruimte die vrij toegankelijk en niet omheind is. Een open karakter verhoogt de flexibiliteit van ruimte, maar verhoogt eveneens sociale controle en voorkomt vandalisme.

Gedeeld eigenaarschap

Participatie en co-creatie zijn twee handvaten om draagvlak te creëren en gedeeld eigenaarschap te laten ontstaan. Via participatietrajecten geven burgers mee vorm aan de publieke ruimte in hun gemeente, krijgen zij medeverantwoordelijkheid over het inrichten en beheren van deze plekken en vergroot ook de slaagkans van het voldoen van de publieke ruimte aan lokale behoeften.

Aan de slag!

HOE IS HET ONTMOETINGS- EN BELEVINGSWEEFSEL ER AAN TOE?

Het projectteam dook in de bestaande structuur van het belevings- en ontmoetingsweefsel in Dilbeek. Tijdens twee prospectierondes bezochten we een groot deel van deze locaties. We maakten kennis met lopende en geplande ruimteprojecten, ontdekten kansen, knelpunten en opportuniteiten. Op die manier kon een correcte inschatting gemaakt worden van aanwezige functies en van noden qua onderhoud, herstel of (her)inrichting.

Het resultaat is een inventarisatie van alle bestaande belevings- en ontmoetingsplekken in Dilbeek. Deze lijst werd uitgebreid met extra gegevens: deelgemeente, deelgebied, omschrijving en eventueel basisinformatie (gekende noden uit de buurt, geplande werken, etc), maar eveneens de functies (spel, sport, schaduwplek, parkgebied, ...) die vandaag op deze plaatsen aanwezig zijn.

OMSCHRIJVINGEN

We deelden het grondgebied in **deelgebieden** op. Deze deelgebieden zijn voornamelijk van elkaar gescheiden door belangrijke verkeerskundige barrières (drukke wegen, spoorlijnen, ...) en omgrenzen ook vaak specifieke woonwijken. Het werken met deze opdeling vergemakkelijkt de zoektocht naar een goede spreiding van functies over het hele grondgebied.

Daarnaast werd ook de **actieradius** van elke plek bepaald. Op die manier kan de onderlinge verhouding van de verschillende plekken binnen het weefsel op elkaar worden afgestemd. Een plek met beperkt bereik kreeg het label van 'straatniveau': enkel de meest nabije bewoners maken gebruik van deze plek. Terwijl andere plekken een 'buurniveau' of 'wijkniveau' kennen; dit betekent dat gebruikers zich makkelijk 400 tot 800 verplaatsen om deze plek te bereiken en gebruiken. Slechts enkele plekken halen een 'gemeentelijk niveau': deze plekken hebben een aantrek over de hele gemeente en zelfs daarbuiten.

Van elke bestaande plek werd ook genoteerd welk type **functie** er aanwezig is: kan je er spelen; zo ja voor welke leeftijd is er speeluitrusting aanwezig? Kan je er sporten; zo ja, binnen of buiten, vrij of via reservatie? Kan je er ontmoeten, picknicken? Is er water of schaduw?

Op die manier wordt heel zichtbaar waar belevings- en ontmoetingsplekken zich op dit moment in Dilbeek bevinden, welke functies er vandaag reeds aanwezig zijn én hoe het met de spreiding van deze plekken over het hele grondgebied gesteld is (o.b.v. actieradii).

TOEKOMSTIG BELEVINGS- EN ONTMOETINGSWEEFSEL

Alles is in kaart gebracht; van goed uitgeruste en waardevolle plekken tot plekken die vandaag net ondermaats functioneren. Op basis hiervan bepalen we welke plekken in het weefsel we kunnen versterken of opwaarderen.

Twee elementen zijn hierbij van belang: de spreiding van plekken in het weefsel en prioriteitsbepaling bij de realisatie van een gewenst belevings- en ontmoetingsweefsel.

→ Spreiding over het grondgebied

In een ideaal weefsel is er een goede spreiding van ingerichte belevings- en ontmoetingsplekken, nl.: elke inwoner heeft keuze uit verschillende ontmoetingsplekken in nabijheid van zijn woning, buurt of wijk. Door het in kaart brengen van de huidige actieradius per plek wordt heel zichtbaar of de spreiding van de bestaande plekken dit toelaat: zo blijkt dat die spreiding van plekken op dit moment nog niet goed zit over het grondgebied en er nog enkele blinde vlekken bestaan. Ook zien we deelgebieden met een talrijk maar versnipperd aanbod aan plekken (met hoge nood aan herinrichting op maat van huidige behoeften van bewoners), waar de vraag zich opdringt of het herlocaliseren en samensmelten van kleinere plekjes tot één grotere formele belevings- en ontmoetingsplek wenselijk is.

De 7 beleidslijnen voor dit beleidsplan zijn dé leidraad bij uitstek voor toekomstige prioriteiten en actieplannen.

→ Spreiding van beleving

Daarnaast is er ook aandacht voor de spreiding van belevingsfuncties: kan je in een deelgebied diverse belevingsvormen gebruiken, of is er een overaanbod van een specifieke belevingsvorm? Naast de inventarisatie van belevingsfuncties per plek zal dit ook duidelijk worden tijdens een participatietraject: welke beleving wordt er vandaag gemist op een plek? Om die reden wordt de gewenste spreiding van belevingsfuncties in dit beleidsplan niet uitgediept: deze concretisering gebeurt voornamelijk tijdens het participatie- en ontwerpproces.

PRIORITEITEN BEPALEN

Op basis van een impactbepaling, kan per plek bepaald worden hoe dringend een (her)ontwikkeling aan de orde is.

1 Gewicht (impact)

Hoe zwaar weegt een belevings- en ontmoetingsplek in een deelgebied? Wat is de impact van een plek of project op de omgeving en hoe ver reikt die impact? Wat is het belang van het project in de nabije ruimtelijke structuren?

2 Budget (middelen)

Hoeveel budget of middelen moeten er ingezet worden om dit project te realiseren?

3 Afhankelijkheid

Is het project al dan niet afhankelijk van een ander of ruimer project? Indien er een grote afhankelijkheid is van een ander ruimteproject, dan weegt dit vaak op de voorziene realisatietermijn en op middelen.

4 Realisatietermijn

Hoe snel kan dit project worden gerealiseerd? Alle voorgaande factoren hebben invloed op timing of realisatietermijn. Door deze factoren op te tellen kunnen we inschatten maken qua timing. Daarnaast is er ook de huidige staat van een plek die de timing mee kan bepalen: is de huidige inrichting er zeer slecht aan toe, dan is actie op korte termijn wenselijk.

5 Beleidsplan

Sluit het project nauw aan op het beleidsplan? Is het project afgestemd op de prioritaire beleidslijnen? Extra aandacht gaat in eerste instantie naar projecten die aansluiten op de drie eerste beleidslijnen.

6 Spreiding

Spreiding over het grondgebied en spreiding van belevingsfuncties spelen hier eveneens een rol: indien tweemaal ondermaats, moet er dringender actie ondernomen worden.

7 Reeds gepland/in actie

Acties of projecten die reeds lopende zijn, reeds gepland zijn op korte termijn staan ook hoog op de prioriteitenlijst.

De regel is eenvoudig: hoe hoger de eindscore van de impactbepaling van een plek, hoe urgenter en hoger de (her)inrichting van een plek op de prioriteitenlijst komt te staan.

INZETTEN OP INRICHTING ÉN BELEID

Doorheen de ontwikkeling van dit beleidsplan werden ook enkele beleidsacties opgelijst. Naast de concrete inrichtingsprojecten staat het verder verdiepen van deze beleidsacties eveneens op de agenda voor de komende beleidsjaren.

Zo werden onder meer volgende beleidsacties geformuleerd:

- Vergroening speelplaatsen: een heldere visie én plan van aanpak voor de ontharding en vergroening van de schoolspeelplaatsen in Dilbeek.
- Versterken verbindingen doorheen het belevings- en ontmoetingsweefsel door ontwikkeling van speelse, sportieve en groene passageplekken.
- Ontwikkeling van een kindlint: een kindlint is een kindvriendelijke route die hotspots zoals woonwijken, scholen en vrijetijdsinfrastructuur met elkaar verbindt. Het kindlint is zodanig aangepast en gesignaleerd dat kinderen zich zelfstandig en op een veilige manier kunnen verplaatsen. Extra aandacht gaat uit naar veilige oversteek van kruispunten en toevoegen van spel- en sportprikkel doorheen het traject.
- Het belevings- en ontmoetingsweefsel verbinden met bestaande (onroerend) erfgoed en kunst in publieke ruimte.
- Een visie op de ontwikkeling van speelbossen op het grondgebied staat eveneens hoog op de agenda.

Benieuwd naar de eerste actie(s)?

Vanaf zomer 2023 gaat een vast team binnen groep Dilbeek aan de slag om dit beleidsplan te bewaken, coördineren én uitrollen. Met behulp van projectteams worden de eerste acties ingepland voor de komende jaren.

Benieuwd naar wat er binnenkort op de agenda staat? De acties binnen de ontwikkeling van het Dilbeekse belevings- en ontmoetingsweefsel zullen gecommuniceerd worden via doemee.dilbeek.be: neem dus zeker geregeld een kijkje wat er allemaal lopende is.

Komen we bij jou in de buurt langs voor een (her)inrichting van een plek of plein? Dan hoor je sowieso nog van ons: want bij elk inrichtingsproject starten we graag met een participatietraject op maat. En dan spot je ook "konijn & wolf" in het straatbeeld: deze illustraties worden gebruikt voor elk nieuw inrichtingsproject in de toekomst!

Meer info: doemee.dilbeek.be

